

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA

21. září 1988 *

„Státní opatření týkající se osvobození výnosů ze spořicíh vkladů od daně –
Hospodářská soutěž mezi bankami ve vztahu ke kreditním úrokům“

Ve věci 267/86,

jejímž předmětem je žádost, kterou Soudnímu dvoru podle článku 177 Smlouvy o EHS zaslal Vrederegrecht (smírčí soud) kantonu Beveren (Belgie), směřující k získání, ve sporu projednávaném před tímto soudem mezi

Pascalem Van Eyckem, s bydlištěm v Beverenu,

a

akciovou společností ASPA, se sídlem v Antverpách,
rozhodnutí o předběžné otázce o výkladu článků 59 až 66, 85, 86 a 95 Smlouvy o EHS,

SOUDNÍ DVŮR,

ve složení G. Bosco, předseda senátu, zastupující předseda, J. C. Moitinha de Almeida, předseda senátu, T. Koopmans, U. Everling, K. Bahlmann, Y. Galmot, C. N. Kakouris, R. Joliet a F. A. Schockweiler, soudci,

generální advokát: G. F. Mancini

vedoucí soudní kanceláře: D. Louterman, rada

s ohledem na vyjádření předložená:

- za P. Van Eycka J. Cerfontainem, avocat, člen advokátní komory v Antverpách,
- za Belgické království G. van Heckem a K. Lenaertsem, avocats, a R. Hoebaerem a R. Devyverem, jako zmocněnci,
- za Komisi Evropských společenství T. van Rijnem, jako zmocněncem, ve spolupráci s R. Overhoffem,

s přihlédnutím ke zprávě k jednání a po jednání konaném dne 25. listopadu 1987,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 28. dubna 1988,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Rozsudkem ze dne 28. října 1986, došlým Soudnímu dvoru dne 30. října 1986, položil Vrederegrecht (smírčí soud) kantonu Beveren (Belgie) na základě článku 177 Smlouvy o EHS tři předběžné otázky týkající se výkladu článků 59 až 66, 85, 86 a 95 uvedené Smlouvy s cílem posoudit slučitelnost vnitrostátní právní úpravy, která vztahuje osvobození od daně, co se týče daně z příjmu získaného formou kreditních úroků jen na určitou kategorii spořicíh vkladů, s právem Společenství.
- 2 Tyto otázky byly vzneseny v rámci sporu mezi P. Van Eyckem (dále jen „žalobce“) a akciovou společností ASPA, belgickou finanční institucí, který se týkal sazby

* Jednací jazyk: nizozemština.

kreditních úroků ze spořicího účtu, který si chtěl žalobce zřídit u společnosti ASPA. Ze spisu vyplývá, že žalobce se poté, co se seznámil s reklamou společnosti ASPA, pokud jde o úrokové sazby ze spořicíh vkladů, dostavil do této finanční instituce, aby si za podmínek vyhlašovaných v reklamě zřídil spořicí vklad. Když mu ASPA následně oznámila, že podle královského výnosu ze dne 13. března 1986 musí uplatnit méně příznivé podmínky, než které nabízela v reklamě, podal žalobce žalobu k vnitrostátnímu soudu, kterou se domáhal, aby bylo uznáno, že ASPA se nemůže dovolávat uvedeného královského výnosu, aby odůvodnila změnu svých podmínek pro spoření, neboť tento výnos porušuje články 85 a následující Smlouvy o EHS.

- 3 Pro lepší pochopení výše uvedeného královského výnosu je třeba jej zasadit do jeho právních a hospodářských souvislostí vyznačujících se tím, že v Belgii dlouhá léta existuje osvobození od daně ve prospěch části příjmů ze spořicíh vkladů, které bylo zavedeno ze sociálních důvodů a pro podporu spoření a jehož základní podmínky upravuje čl. 19 odst. 7 zákona o daních z příjmů.
- 4 Když začátkem osmdesátých let spořitelny ve vzrůstajícím počtu zaváděly politiku zvýšených sazeb, chtěla belgická vláda omezit působnost osvobození od daně a zákonem ze dne 28. prosince 1983 jej podřídila určitému počtu podmínek, které měl vymezit královský výnos.
- 5 Královský výnos ze dne 29. prosince 1983, přijatý k provedení výše uvedeného zákona, v podstatě podřídil poskytnutí osvobození od daně dvěma podmínkám: výnos ze spořicíh vkladů musí obsahovat jednak základní úrok, pro který byl stanoven strop odpovídající průměrné nejnižší sazbě na dotyčném trhu, a jednak věrnostní nebo růstovou prémii, kterou si každá finanční instituce mohla stanovit volně.
- 6 Belgické měnové orgány následně usoudily, že hospodářská soutěž v oblasti věrnostních nebo růstových premií je příliš živá a dostává se do rozporu s obecnou tendencí ke snižování úrokových sazeb, která je charakteristická pro ostatní nástroje spoření. Jelikož zachování vysoké úrovně kreditních úroků u spořicíh vkladů mělo podle názoru týchž orgánů za následek zachování stejně tak vysoké úrovně debetních úroků s neblahými důsledky na hospodářskou činnost země a na státní dluh, adresovala v září 1985 belgická bankovní komise finančním institucím doporučení, jehož cílem bylo omezit výnos ze spořicíh vkladů. Toto doporučení vedlo dne 30. prosince 1985 k uzavření samoregulační dohody mezi bankami, soukromými spořitelny a veřejnými úvěrovými institucemi, která snížila výši tohoto výnosu na maximální sazbu 7 %.
- 7 Jelikož tuto dohodu všechny finanční instituce nedodržovaly, rozhodl se ministr financí pro režim, v němž budou veřejné orgány přímo určovat podmínky pro výše uvedené osvobození od daně.
- 8 Tento režim byl zaveden výše zmíněným královským výnosem ze dne 13. března 1986, který přímo stanovil jak maximální základní úrokovou sazbu, tak maximální sazbu věrnostní nebo růstové premie.
- 9 Právě v této souvislosti položil vnitrostátní soud, na společný návrh obou stran sporu v původním řízení, Soudnímu dvoru tyto předběžné otázky:

„1) Je právní režim, zavedený královským výnosem ze dne 29. prosince 1983 a potvrzený za některých úprav královským výnosem ze dne 13. března 1986, týkající se výnosů, které mohou být vypláceny finančními institucemi ze spořicíh vkladů, který – v rozsahu, v němž prodlužuje prostřednictvím právních předpisů dříve existující mezibankovní dohody nebo souběžně

- postupy za účelem omezení výnosu ze spořicíh vkladů – spočívá v povinném stanovení tohoto výnosu (těchto výnosů):
- a) jako jednotné sazby pro všechny účastníky trhu,
  - b) krom toho jako hranice, kterou musejí účastníci trhu dodržovat při stanovování výnosů,
- pod sankcí úplné ztráty nároku spořicí klientely na zvýhodněný daňový režim platný pro běžné spořicí vklady, slučitelný s pravidly hospodářské soutěže ve Společenství, jak jsou definována v člancích 85 a následujících Smlouvy o EHS?
- 2) Pouze v případě kladné odpovědi na první otázku písm. a), je závazné uložení, kromě jednotné sazby základního úroku připisovaného finančními institucemi, i maximální hranice pro případné věrnostní nebo růstové prémie, s vyloučením jakékoli jiné formy hospodářské soutěže ve věci shromažďování vkladů, pod sankcí ztráty nároku na zvýhodněný daňový režim uvedený v první otázce (královský výnos ze dne 13. března 1986, článek 1), slučitelné s pravidly hospodářské soutěže Společenství, jak jsou definována v člancích 85 a následujících Smlouvy o EHS?
  - 3) Neobnáší udělení daňových výhod, mezi nimi úplného osvobození od srážkové daně z kapitálového výnosu ve prospěch spořicíh vkladů zřízených pouze v belgických francích pouze u finančních institucí se sídlem v Belgii, diskriminaci na úkor podobných vkladů přijatých finančními institucemi, které nemají sídlo v Belgii, nebo jsou vedeny v jiných měnách nebo měnových koších, a je v důsledku toho udělení takových daňových výhod slučitelné s ustanoveními článků 59 až 66 a článku 95 Smlouvy o EHS?‘‘
- 10 Pro úplnější výklad skutkových okolností sporu v původním řízení, vnitrostátního právního rámce a vyjádření předložených Soudnímu dvoru se odkazuje na zprávu k jednání. Uvedené skutečnosti ze spisu jsou níže převzaty pouze v míře nezbytně nutné pro sled úvah Soudního dvora.
- K pravomoci Soudního dvora
- 11 Belgická vláda především tvrdí, že žádost o rozhodnutí o předběžné otázce předložená vnitrostátním soudem není přípustná, jelikož řada skutečností ukazuje, že spor v původním řízení má čistě fiktivní povahu. Zadruhé tvrdí, že požadovaný výklad práva Společenství v dané věci nemůže být v žádném ohledu relevantní pro řešení sporu v původním řízení. Královský výnos ze dne 13. března 1986 totiž nijak nebrání společnosti ASPA uplatňovat své dřívější podmínky spoření, výhodnější pro žalobce, a spor v původním řízení se jej tedy nijak netýká.
  - 12 V tomto ohledu je třeba poukázat na to, že ze skutkových okolností uvedených v předkládacím rozsudku nevyplývá zjevným způsobem, že by ve skutečnosti šlo o fiktivní spor.
  - 13 Pokud jde o druhý argument uváděný belgickou vládou, stačí připomenout, že podle ustálené judikatury Soudního dvora, potvrzené rozsudkem ze dne 12. června 1986, Bertini (98, 162 a 258/85, Recueil, s. 1893), přísluší vnitrostátnímu soudci, aby s ohledem na skutkové okolnosti věci posoudil nezbytnost předběžné otázky.
  - 14 Z těchto důvodů je třeba přistoupit k přezkoumání otázek položených vnitrostátním soudem.

K první a druhé otázce

- 15 Tyto otázky je třeba chápat v podstatě jako otázky směřující ke zjištění, zda vnitrostátní právní nebo správní ustanovení, jež vyhrazuje nárok na osvobození od daně, pokud jde o daň z příjmu, ve prospěch výnosu z určité kategorie spořicích vkladů pouze pro vklady, u kterých jsou dodržovány maximální úrokové sazby a prémie stanovené právní úpravou, je, či není slučitelné se závazky vyplývajícími pro členské státy z článku 5 Smlouvy o EHS ve spojení s čl. 3 písm. f) a článkem 85 téže Smlouvy.
- 16 V tomto ohledu je třeba připomenout, že články 85 a 86 Smlouvy se samy o sobě týkají pouze chování podniků, a nevztahují se na právní nebo správní opatření členských států. Z ustálené judikatury Soudního dvora nicméně vyplývá, že články 85 a 86 vykládané ve spojení s článkem 5 Smlouvy ukládají členským státům nepřijímat ani neponechávat v platnosti opatření, a to ani opatření právní nebo správní povahy, která jsou způsobilá vyloučit užitečný účinek pravidel hospodářské soutěže použitelných na podniky. Tak je tomu, podle téže judikatury, když nějaký členský stát buďto ukládá nebo zvýhodňuje uzavírání kartelových dohod, jež jsou v rozporu s článkem 85, nebo zesiluje účinky takových dohod, nebo odjímá své vlastní právní úpravě její státní povahu tím, že přenáší na soukromé subjekty odpovědnost za rozhodování o zásazích v hospodářské oblasti.
- 17 Je třeba především poznamenat, že podle zjištění obsažených v předkládacím rozsudku existovaly před přijetím uvedené právní úpravy mezibankovní dohody nebo jednání ve vzájemné shodě určené k omezení výnosů ze spořicích vkladů. Z těchto zjištění ani z vyjádření předložených Soudnímu dvoru však nevyplývá, že by předmětná právní úprava mohla ukládat nebo zvýhodňovat uzavírání nových kartelových dohod nebo provádění nových jednání ve vzájemné shodě. Pro posouzení opravdového dosahu této právní úpravy s ohledem na kritéria stanovená judikaturou Soudního dvora je tudíž třeba pouze přezkoumat jednak to, zda na ni lze pohlížet jako na směřující k posílení účinků již existujících kartelových dohod, a jednak to, zda některé okolnosti nejsou takové povahy, že této právní úpravě odjímají její státní povahu.
- 18 K prvnímu bodu postačuje poznamenat, že podle judikatury Soudního dvora k tomu, aby se na určitou právní úpravu mohlo pohlížet jako na právní úpravu, která směřuje k posílení účinků již existujících kartelových dohod, musí být omezena pouze na to, že převezme úplně nebo částečně prvky dohod, k nimž došlo mezi hospodářskými subjekty, a zároveň zaváže nebo povzbudí tyto subjekty k jejich dodržování. Jestliže úplná ztráta nároku na platný zvýhodněný daňový režim vztahující se na spořicí vklady tvoří významný prvek pobídky k dodržování dotyčné právní úpravy, z žádného zjištění předkládacího rozsudku nevyplývá, že by tato úprava byla omezena na potvrzení jak metody omezení výnosu z vkladů, tak úrovně maximálních sazeb schválených již existujícími kartelovými dohodami nebo jednáními ve vzájemné shodě. Bude však na vnitrostátním soudu, aby zaměřil svá zkoumání na tento bod, pokud shledá, že v tomto ohledu mohou existovat pochybnosti.
- 19 Pokud jde o druhý bod, vyplývá z dotyčné právní úpravy, že veřejné orgány si vyhradily pravomoc stanovit samy maximální sazby výnosu ze spořicích vkladů a nepřenesly tuto odpovědnost na žádný soukromý subjekt. Tato právní úprava tak má státní povahu. Tuto povahu nelze zpochybnit pouze na základě té skutečnosti, zdůrazněné žalobcem v původním řízení, že z důvodové zprávy královského výnosu

ze dne 13. března 1986 vyplývá, že tento výnos byl přijat po domluvě se zástupci sdružení úvěrových institucí.

- 20 Na první a druhou otázku je tedy třeba odpovědět v tom smyslu, že vnitrostátní právní nebo správní předpisy, které vyhrazují nárok na osvobození od daně stanovené, co se týče daně z příjmu, ve prospěch výnosu z určité kategorie spořicíh vkladů pouze pro vklady, u nichž jsou dodržovány maximální úrokové sazby a prémie určené právní úpravou, nejsou neslučitelné se závazky vyplývajícími pro členské státy z článku 5 Smlouvy o EHS ve spojení s čl. 3 písm. f) a článkem 85 téže Smlouvy, s výhradou případného přezkoumání otázky, zda se dotýčný předpis neomezil pouze na potvrzení jak metody omezení výnosů z vkladů, tak úrovně maximálních sazeb schválených již existujícími kartelovými dohodami nebo jednáními ve vzájemné shodě, vnitrostátním soudem.
- Ke třetí otázce
- 21 Touto otázkou se vnitrostátní soud v podstatě snaží zjistit, zda vnitrostátní právní nebo správní předpisy, které vyhrazují výše popsané osvobození od daně pouze pro spořicí vklady vedené v národní měně u finančních institucí se sídlem v dotyčném členském státě, jsou, nebo nejsou slučitelné s články 59 až 66 a s článkem 95 Smlouvy o EHS.
- 22 Co se týče otázky, zda taková daňová právní úprava, která se dotýká výnosu z určité kategorie spořicíh vkladů vedených u bank, je, nebo není slučitelná s články 59 a následujícími Smlouvy o EHS týkajícími se volného pohybu služeb, je třeba připomenout, že podle čl. 61 odst. 2 téže Smlouvy musí být liberalizace bankovních služeb, které jsou spojeny s pohybem kapitálu, uskutečněna v souladu s postupnou liberalizací pohybu kapitálu.
- 23 Zřizování spořicíh vkladů však tvoří součást kategorie pohybů kapitálu s názvem „zřizování běžných účtů a vkladů a ukládání peněžních prostředků na tyto účty a vklady, repatriace nebo použití zůstatků běžného účtu nebo vkladů u úvěrových institucí“ (neoficiální překlad) figurující na seznamu D přílohy I první směrnice Rady ze dne 11. května 1960 o provádění článku 67 Smlouvy (Úř. věst. 43, 12. 7. 1960, s. 921) a na seznamu C přílohy I nahrazené směrnicí Rady 86/566 ze dne 17. listopadu 1986, kterou se mění první směrnice (Úř. věst. L 332, s. 22). Tyto pohyby kapitálu nebyly ještě liberalizovány.
- 24 V důsledku toho v dané věci nemůže jít o porušení ustanovení Smlouvy o EHS týkajících se volného pohybu bankovních služeb v oblasti pohybu kapitálu.
- 25 Nakonec, co se týče použitelnosti článku 95 Smlouvy o EHS na dotyčnou daňovou právní úpravu, stačí poznamenat, že zákaz ukládání vnitřních diskriminačních nebo protekcionistických podmínek stanovený tímto článkem se vztahuje pouze na „výrobky“ z jiných členských států. Prostředky spoření uložené v té či oné měně přitom, jak již bylo uvedeno výše, spadají do oblasti působnosti čl. 61 odst. 2 a článku 67 Smlouvy o EHS. Nejsou tedy výrobky ve smyslu článku 95 této Smlouvy.
- 26 Na třetí otázku je tedy třeba odpovědět v tom smyslu, že vnitrostátní právní nebo správní předpisy, které vyhrazují výše popsané osvobození od daně pouze pro spořicí vklady vedené v národní měně u finančních institucí se sídlem v dotyčném členském státě nejsou neslučitelné s články 59 až 66 a s článkem 95 Smlouvy o EHS.

K nákladům řízení

- 27 Výdaje vzniklé Belgickému království a Komisi Evropských společenství, které předložily Soudnímu dvoru vyjádření, se nenahrazují. Vzhledem k tomu, že řízení

má, pokud jde o účastníky hlavního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před vnitrostátním soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud.

Z těchto důvodů

SODNÍ DVŮR

o otázkách, které mu předložil Vredegerecht kantonu Beveren rozsudkem ze dne 28. října 1986, rozhodl takto:

- 1) Vnitrostátní právní a správní předpisy, které vyhrazují nárok na osvobození od daně stanovené, co se týče daně z příjmu, ve prospěch výnosu z určité kategorie spořicíh vkladů pouze pro vklady, u nichž jsou dodržovány maximální úrokové sazby a prémie určené právní úpravou, nejsou neslučitelné se závazky vyplývajícími pro členské státy z článku 5 Smlouvy o EHS ve spojení s čl. 3 písm. f) a článkem 85 téže Smlouvy, s výhradou případného přezkoumání otázky, zda se dotyčný předpis neomezil pouze na potvrzení jak metody omezení výnosů z vkladů, tak úrovně maximálních sazeb schválených již existujícími kartelovými dohodami nebo jednáními ve vzájemné shodě, vnitrostátním soudem.
- 2) Vnitrostátní právní nebo správní předpisy, které vyhrazují výše popsané osvobození od daně pouze pro spořicí vklady vedené v národní měně u finančních institucí se sídlem v dotyčném členském státě nejsou neslučitelné s články 59 až 66 a s článkem 95 Smlouvy o EHS.

Bosco

Moitinho de Almeida

Koopmans

Everling

Bahlmann

Galmot

Kakouris

Joliet

Schockweiler

Takto vyhlášeno na veřejném zasedání v Lucemburku dne 21. září 1988.

Vedoucí soudní kanceláře

Předseda

J.-G. Giraud

A. J. Mackenzie Stuart